

7. Колесніков Б.П. Традиційні та новітні функції в органах виконавчої влади. *Проблеми підготовки управлінських кадрів на регіональному рівні* : Матеріали регіон. наук.-практ. конф. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2004. С. 27-30.

Щетініна Т.О.,
*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри публічного управління
та адміністрування
Полтавської державної аграрної академії,
м. Полтава, Україна*

СИСТЕМА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ПРАВОВІ ЗАСАДИ, ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ

У світлі адміністративної реформи в Україні, спрямованої на децентралізацію влади, значно посилюється роль місцевого самоврядування в життя суспільства. Це підтверджує і той факт, що зміни в організації життя громад на рівні місцевого самоврядування мають бути закріплені в оновлених положеннях Конституції України [1]. Такі тенденції актуалізують питання про теоретичні засади самого поняття «місьцеве самоврядування», його ознак та змісту.

Зрозуміло, що визначення поняття місцевого самоврядування закріплено і у відповідному Законі України, його тлумачення цілком співвідносяться з визначенням, закріпленим у Європейській Хартії місцевого самоврядування. Але на практиці та в сприйнятті широким громадським загалом місьцеве самоврядування трактується як система або як частина системи публічного управління. На жаль ще й досі місьцеве самоврядування помилково розглядається громадянами як частина системи державної виконавчої влади, але суто на регіональному рівні. Звертає на себе увагу, що навіть за умов невідповідного трактування, місьцеве самоврядування сприймається як система, з тією лише різницею, що воно віднесено до більшої загальної системи державного управління, а не визначається як окрема самостійна система.

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» містить статтю 2, яка має назву «Поняття місцевого самоврядування», норми якої вказують, що місцеве самоврядування – це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

Стаття 5 того ж закону визначає систему місцевого самоврядування, яка відповідає загальнонауковому, філософському розумінню системи як взаємозв'язку елементів. Власне стаття перелічує елементи, з яких складається система місцевого самоврядування:

- територіальна громада;
- сільська, селищна, міська рада;
- сільський, селищний, міський голова;
- виконавчі органи сільської, селищної, міської ради;
- **староста**;
- районні та обласні ради, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст;
- органи самоорганізації населення.

Тобто у відповідності до чинного законодавства необхідно розрізняти «місцеве самоврядування» як право, що базується на реальній здатності громади до самоорганізації, та систему місцевого самоврядування.

Зокрема, Г.В. Атаманчук вказує такі основні ознаки системи місцевого самоврядування:

- 1) уособлює собою поєднання держави та суспільства;
- 2) в ній мають місце сполучення громадських форм та владних повноважень;
- 3) є засобом реалізації ініціативи та практичного здійснення самодіяльності, втілення творчої енергії та відповідальності населення за місцем проживання;
- 4) виступає однією з форм реалізації прав та свобод людини і громадянина [2, с. 133].

Зауважимо, що з вказаних ознак, такі як «уособлення поєднання держави та суспільства», «одна з форм реалізації прав та свобод людини і громадянина» більшою мірою є ознаками місцевого самоврядування як поняття, а не його системи. В той же час базовими ознаками системи місцевого самоврядування дійсно є сполучення громадських форм та владних повноважень, реалізації ініціативи та практичного здійснення самодіяльності населення.

В.В. Мамонова надає енциклопедичне визначення саме системі місцевого самоврядування: «Система місцевого самоврядування є складовою частиною публічного управління в державі поряд із системою державного управління. За своєю природою ... є децентралізованим компонентом системи публічного управління, виступає організаційно-політичною структурою із забезпечення життєдіяльності населення відповідно до державних стандартів» [3, с. 342].

Така увага до трактування системи місцевого самоврядування цілком виправдана з огляду на ті зміни, які продиктовані адміністративною реформою. Адже концепція децентралізації влади передбачає зміни саме системи місцевого самоврядування, певної трансформації зазнають елементи цієї системи. У той же час поняття місцевого самоврядування як певного права територіальної громади залишається незмінним, набуваючи глибинного змісту та більшої можливості для реалізації.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади) : Проект Закону України від 13.12.2019 року. *Верховна Рада України* : офіційний веб-портал. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67644 (дата звернення 10.12.2019).

2. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления : курс лекций. Москва : Юрид. лит., 1997. 400 с.

3. Мамонова В.В. Система місцевого самоврядування. *Енциклопедія державного управління* : у 8 т. / наук.-ред. колегія : Ю.В. Ковбасюк (гол.) та ін. ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ : НАДУ, 2011. Т. 5. С. 342–344.